

Список використаної літератури

1. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу: навчальний посібник / Г.І. Купалова. К.: Знання, 2008. 639 с.
2. Цільмак О.М. Загальні юридико-психологічні положення застосування евристичних методів під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. // Причорноморські психологічні студії. 2017. № 1. С. 77-86

Шмаленко Юлія Іванівна

Доцент кафедри соціології

Національного університету «Одеська юридична академія»,

кандидат політичних наук, доцент

ЕВОЛЮЦІЯ РОЛІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У СУЧАСНОМУ ПУБЛІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Відмінною рисою сучасної цивілізації є стрімкий розвиток інформатизації суспільства та широке проникнення інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності людини. За допомогою інформаційних технологій формується специфічне інформаційне поле як невід'ємний атрибут та об'єктивна складова повноцінного функціонування будь-якої держави [1]. Засоби масової інформації та соціальні мережі володіють інструментами для створення інформаційно-медійного фону в суспільстві. До недавнього часу, тільки традиційні засоби масової інформації (газети, телебачення та радіо) мали значний вплив на поширення інформації та формування політичного порядку денного [2]. У сучасному світі соціальні мережі стали невід'ємною складовою нашого життя. Вони змінили наше сприйняття світу, а також вплинули на розвиток суспільства. Соціальні мережі змінили підхід до сприйняття інформації. Одним зі значущих інтернет-трендів останніх років стала еволюція соціальних мереж від засобів комунікації та розваг до джерела новин та інформації. Це явище охоплює не тільки країни Заходу, наприклад, половина населення США використовує соціальні мережі для отримання новин, а й Україну, де попит на соціальні мережі як джерело інформації демонструє стрімке зростання. Раніше, громадяни отримували новини з газет, телебачення та радіо, що зазвичай мали певний рівень професіоналізму та об'єктивності. Зараз, завдяки соціальним мережам, кожен користувач може стати свідком подій, поділитися своїми враженнями, а також висловити свою думку. Це створило можливість для кожного громадянина мати свою точку зору на події, що відбуваються в країні. Незважаючи на те, що дослідники та громадські активісти наголошують на ризиках, пов'язаних з переглядом новин в соціальних мережах через значну кількість

м. Одеса, 23 березня 2023 р.

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

дезінформації та маніпулятивної інформації, зручність та швидкість отримання інформації в соціальних мережах переважає всі зазначені ризики.

Соціальні мережі є важливим інструментом формування публічного дискурсу, оскільки вони дозволяють широкому колу людей долучатися до обговорення різних питань та ділитися своїми думками та ідеями. Українські політики активно використовують соціальні мережі (Facebook, Twitter, Telegram, YouTube) як засіб комунікації з громадянами, координації дій та впливу на світову спільноту. Соціальні мережі дозволяють українським політикам швидко та ефективно спілкуватися з громадянами та залучати їх до участі в різних ініціативах. Одним із прикладів використання соціальних мереж українськими політиками є створення спільноти в соціальних мережах для обміну інформацією та забезпечення координації дій. Наприклад, на під час революції Гідності у грудні 2013 року була створена спільнота «Самооборона Майдану» у Facebook як реакція активних громадян на свавілля влади, об'єднавши тисячі людей зі всієї країни. З початку воєнного конфлікту на сході України у 2014 році спільнота об'єднала активістів з усієї країни для допомоги в зборі коштів, продуктів харчування та зброї для військових.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року не є першою війною, що розпочалася під час епохи інтернету, однак вона є наймасовішою за охопленням у соціальних мережах. Причиною цього є те, що онлайн-комунікації в Україні є значно доступнішими, ніж в інших гарячих точках сучасності. Соціальні мережі стали основним джерелом інформації для новинної аудиторії у всьому світі, яка намагається зрозуміти російське вторгнення в Україну. Російська агресія змінила також інформаційні пріоритети української аудиторії. У 2022 році реагуючи на нові інформаційні виклики та потребу в оперативній та інтенсивній комунікації з населенням, українські політики активно використовували як традиційні засоби масової інформації, так і соціальні мережі для поширення інформації та залучали до активної співпраці міжнародну спільноту та світових лідерів, що допомагало Україні протистояти війсьній агресії. Одним з найважливіших інструментів для задоволення попиту на актуальну інформацію та протидії російській дезінформації став телемарафон «Єдині новини», який після початку повномасштабної агресії російської федерації проти України почали транслювати більшість українських телеканалів та радіостанцій. Проте, хоча на початку війни українці переважно отримували важливу та оперативну інформацію про події в країні під час перегляду телевізійного «Єдиного марафону», згодом українська аудиторія швидко перейшла до соціальних мереж, де можна отримати оперативну та актуальну

інформацію про події у режимі реального часу. За результатами опитування ОПОРИ на тему «Медіаспоживання українців в умовах повномасштабної війни» (травень 2022 р.) найпопулярнішим джерелом інформації виявилися соціальні мережі. Для отримання новин 76,6% українців користуються соціальними мережами, 66,7% віддали перевагу телебаченню, 61,2% користувачів інтернету (не включаючи соціальні мережі), 28,4% громадян України слухають радіо, а 15,7% опитаних читають друковані ЗМІ [3].

У січні 2023 року зберігається тенденція переходу на месенджери та соціальні мережі, як на джерела інформації, які дають можливість найбільш оперативно дізнаватися про суспільно-політичні події. Результати дослідження компанії Gradus Research демонструють, що 65% опитаних дізнаються про події у месенджерах, а 61% – у соціальних мережах. Тоді як у серпні 2020 року частка месенджерів складала лише 41% [4].

Соціальні мережі стали важливим інструментом для українських політиків у військовий час, який допомагає підтримувати зв'язок з громадянами, формувати позитивний образ України у світі, залучати громадян до участі у політичному процесі та налагоджувати зв'язки з міжнародними партнерами та світовими лідерами.

Українські політики та високопосадовці ефективно використовують всі можливі засоби комунікації, в тому числі соціальні мережі для спілкування зі світовими лідерами та поширення інформації про ситуацію в Україні. Коли було виявлено, що офіційні акаунти російського уряду посилюють проросійську дезінформацію в Twitter, українська влада вийшла на платформу Twitter, щоб звернутися за підтримкою до своїх двох мільйонів послідовників [5]. Це допомагає Україні привертати увагу міжнародної спільноти та забезпечувати підтримку у своїх зусиллях збереження територіальної цілісності та незалежності.

Слід зазначити, що поширення проросійської дезінформації у Twitter не є новим явищем. Ще у 2014 році Верховний головнокомандувач ОЗС НАТО в Європі генерал Філіп Брідлав описав російську комунікаційну стратегію в Україні як «найдивовижніший бліцкриг інформаційної війни, який ми коли-небудь бачили в історії інформаційної війни». Наприклад, після того, як рейс МН17 Малайзійської авіакомпанії був збитий росією над Україною, аналіз 950 000 публікацій у Twitter виявив безліч конкуруючих тверджень в Інтернеті, що породило боротьбу за правду, яка триває й сьогодні [6].

Одним з найбільш активних користувачів соціальних мереж серед українських політиків є Президент України Володимир Зеленський. Він використовує соціальні мережі для зв'язку з громадянами, проведення онлайн-зустрічей, трансляції відеозвернень

та оновлень щодо ситуації на фронті України. Зокрема, Володимир Зеленський активно використовує свій офіційний канал в YouTube, сторінки в Facebook, Instagram та Telegram, де він публікує щоденні відеозвернення до громадян та проводить прямі ефіри. Від початку повномасштабного вторгнення за ініціативою Президента України Володимира Зеленського створена офіційна фандрейзингова платформа України – UNITED24, яка представлена у всіх соціальних мережах та має значну кількість підписників: Facebook (255 тис.), Instagram (118 тис.), YouTube (110 тис.), Twitter (41,5 тис.), Telegram (12 тис.) [7].

Прикладом координації дій та впливу на світову спільноту є активна позиція міністра цифрової трансформації України Михайла Федорова, який після початку воєнної агресії, 26 лютого 2022 року, дієво використовував можливості соціальних мереж з метою запобігання поширення рф фейкової інформації та маніпуляції громадською думкою. Так, у своєму Telegram каналі Михайло Федоров повідомив про звернення до керівництва YouTube з приводу блокування пропагандистських російських ЗМІ, до компанії Meta щодо блокування Facebook та Instagram в рф [8]. Відомою стала комунікація у Twitter Михайла Федорова з американським мільярдером Ілоном Маском стосовно забезпечення України доступом до супутникового інтернету за допомогою Starlink [9].

Соціальні мережі стали потужним інструментом для українських політиків в умовах війни. Розуміючи потенціал та можливості українські політики активно використовують соціальні мережі для ведення інформаційної боротьби з росією та її пропагандистськими засобами. Сторінки в соціальних мережах українських політиків та високопосадовців стали офіційними каналами для поширення правдивої інформації про ситуацію на Сході України та про російську агресію взагалі. Соціальні мережі сприяють залученню громадськості до акцій підтримки військових та інших заходів, спрямованих на зміцнення обороноздатності країни. Ефективне використання соціальних мереж допомагає залучати увагу громадськості до потреб на передовій, збирати кошти на потреби військових, популяризувати патріотичні ідеї та протидіяти дезінформації та пропаганді.

Список використаної літератури

1. Шмаленко Ю.І., Матвієнків С. М. Кольцов В.М. Проблеми та перспективи розвитку національного інформаційного простору України. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022 № 37. С. 223-227. DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v037.2022.37>
2. Shmalenko, I., Yeftieni, N., & Semenets-Orlova, I. (2021, December). Impact of Social Media Influencers on Public Policy and Political Discourse. In *International Conference on Social Science, Psychology and Legal Regulation (SPL 2021)* (pp. 88-93). Atlantis Press.

м. Одеса, 23 березня 2023 р.

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

3. Медіаспоживання українців в умовах повномасштабної війни. Опитування ОПОРИ. 01 червня 2022. URL: https://opora.ua.org/report/polit_ad/24068-mediaspozivannia-ukrayintsiv-v-umovakh-povnomasshtabnoyi-viini-opituvannia-opori?fbclid=IwAR2y1pLoIOYBoMkD-SGgJl8jle6pZrKwHJnIOi3919HMUk7yU1L4jqPWYc (дата звернення: 18.03.2023)
4. Де українці читають новини? – опитування Gradus Research. URL: https://gradus.app/documents/334/Gradus_Research_-_Changes_in_media_consumption_UA.pdf (дата звернення: 18.03.2023)
5. The official Twitter account of Ukraine. URL: https://twitter.com/Ukraine?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1511106521345798153%7Ctwgr%5E5fcd654ee6d5a5a136fffc7b2f34645fob66ac3b%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Ftheconversation.com%2Fguns-tanks-and-twitter-how-russia-and-ukraine-are-using-social-media-as-the-war-drags-on-180131 (дата звернення: 18.03.2023)
6. Snowden Collette. Guns, tanks and Twitter: how Russia and Ukraine are using social media as the war drags on. The Conversation. April 5, 2022. URL: <https://theconversation.com/guns-tanks-and-twitter-how-russia-and-ukraine-are-using-social-media-as-the-war-drags-on-180131> (дата звернення: 18.03.2023)
7. UNITED24. URL: <https://u24.gov.ua/uk/about> (дата звернення: 18.03.2023)
8. Mykhailo Fedorov. URL: <https://t.me/zedigital/1096> (дата звернення: 18.03.2023)
9. Mykhailo Fedorov. URL: https://twitter.com/FedorovMykhailo/status/1497543633293266944?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1497543633293266944%7Ctwgr%5E38d8b9abd68442709e886bc0ffefda8571df9dof%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Ffakty.com.ua%2Fua%2Fukraine%2F20220226-glava-minczyfry-zvernuvsya-do-ilona-maski-potriben-internet-starlink%2F (дата звернення: 18.03.2023)

Яковлева Лілія Іванівна

Професор кафедри соціології

Національного університету «Одеська юридична академія»,
доктор політичних наук, доцент

РОЛЬ ПУБЛІЧНИХ ІНТЕЛЕКТУАЛІВ У ПРОЦЕСІ ЛЕГІТИМАЦІЇ ВЛАДИ

У процесі легітимації публічної влади особлива роль належить публічним інтелектуалам. Вони здатні забезпечити раціоналізацію публічної комунікації, протидіяти медіа-скандалам й медіатизації політики [3]. Завдяки інтелектуалам ми можемо собі уявити як би виглядала «політика без ток-шоу». Раціональна аргументація, відповідальне ставлення до проблеми та партнерів до діалогу, дебати замість скандалів... Відзначимо: «Доповнюючи формулу легітимності влади таким важливим чинником, як звернення публічних інтелектуалів, наголосимо на необхідності підвищення ефективності

м. Одеса, 23 березня 2023 р.

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»